



Rakennemuutokset myllertävät VTT:tä

■ VTT on suurten myllerrysten keskellä. Tutkimuskeskuksen organisaatio, strategia ja yhtiömuoto sekä valtion tutkimusrahoituksen rakenne ovat muuttumassa yhtä aikaa. Henkilöstöön mullistus heijastuu irtisanomisina ja keskinäisenä kilpailuna karsituista päällikkötehtävistä.

Harriet Öster

VTT:ssä saatiin kesäkuussa päätökseen yt-neuvottelut, joiden seurauksena 88 henkeä irtisanottiin. Henkilöstö kutistuu myös eläkejärjestelyin ja noin 40 määräaikaisen työsuhteen loppumisella, joten vuoden loppuun mennessä poistuma on yhteensä 160 henkeä.

Lisäksi syksyn aikana irtisanotaan vajaan kymmenen johtaja- ja päällikkötason henkilöä, joille ei ole löytynyt paikkaa uudessa organisaatiossa.

Syyksi irtisanomisiin VTT on ilmoittanut sen, että se supistaa toimintaansa ja luopuu tutkimusaiheista, joilla ei ole välitöntä hyödynnettävyyttä elinkeinoelämässä. Johtamisjärjestelmäkkin uusitaan, minkä myötä johtajien ja päälliköiden lukumäärä karsitaan noin puoleen.

”Keskeisiä syitä leikkauksiin ovat nähtävissä olevat talouden muutokset. Sen lisäksi luovumme eräistä perustutkimusta lähellä olevista aloista. Ne eivät enää istu malliimme, jossa painotamme innovaatio- ja hyötynäkökulmaa”, sanoo VTT:n pääjohtaja **Erkki Leppävuori**.

”Parhaillaan neuvottelemme näiden

alojen siirtämisestä yliopistojen haltuun. Asia on auki, mutta syksyn aikana ratkaisu on löydettävä. Yliopistot katsovat tietenkin asiaa omasta näkökulmastaan ja päättävät sen mukaisesti. En ole varma, että kaikki siirrot toteutuvat.”

Käytännössä tämä tarkoittaa, että ellei jollekin alalle löydetä uutta kotipesää, toiminta lopetetaan.

Perustelut jäivät puuttumaan

Irtisanomisten kohdistumisen perustelut ovat jääneet VTT:n henkilöstölle epäselviksi. Lähtemään joutuvat ovat pääosin VTT:ssä pitkään työskennelleitä.

”Kolme neljäsosaa kesäkuussa irtisanoituista on ollut VTT:ssä yli kymmenen vuotta. Yli puolet on yli 50-vuotiaita, osa yli 60-vuotiaita”, kertoo VTT:n akavalaisen pääluottamusmiehen **Anu Vaari**.

”Muuttuneesta strategiasta huolimatta irtisanomiset tehtiin melko tasaisesti eri aloilta. Olisin toivonut selkeää viestiä siitä, mitkä olivat irtisanomisten syyt ja

VTT:ssä tuulee. Tapa, jolla teknologia-keskuksen johto toteutti irtisanomiset, on herättänyt talon sisällä epäluottamusta.

mitkä niiden tavoitteet suhteessa uuteen strategiaan”, Vaari sanoo.

”Asia on jäänyt vaivaamaan. Ilman selkeitä perusteluita ylimmän johdon toiminta ei prosessista pinnoja kerää.”

VTT-Akavan selvityksen mukaan irtisanomiset kohdistuivat 45 osaamiskeskukseen, joista 34:ssä vain yksi akavalainen irtisanottiin. Suhteessa eniten henkilöstöä menettävät uudet materiaalit, bioenergia, terveyden ja hyvinvoinnin tekniikka sekä teolliset verkottuneet järjestelmät.

VTT on ilmoittanut luopuvansa osasta terveyden ja hyvinvoinnin tekniikkaa ja neuvottelevansa toimintojen siirtämistä muualle. Erkki Leppävuoren mukaan bioenergian kokeellista puolta karsitaan, koska alan tutkimusta tehdään paljon ammattikorkeakouluissa ympäri Suomea, eikä VTT:n ole järkevä kilpailla niiden kanssa.

”Kemian osalta metsäalan massanvalmistuksen tutkimus kuuluu mielestämme teollisuudelle, samoin graafinen painaminen”, Leppävuori toteaa.

Leikkauksista huolimatta VTT:n ylimmän johtoryhmän kokoonpano säilyi entisenään.

”Visio hukassa, luottamus häviää”

Talon sisältä prosessin menettelytapoja arvostellaan suurin sanoin.

”Kaikki oli suunniteltu valmiiksi, mutta päätösten perusteet on pidetty salassa. Tuntuu siltä, että johto yrittää luoda pelkoa ja luulee, että sillä saadaan henkilökunnasta luovuus irti”, sanoo pitkään VTT:ssä tutkimustyötä tehnyt henkilö, joka antaa haastattelun nimettömänä. Häntä itseään ei ole irtisanottu.

”Keskijohto ja päälliköt pistettiin kilpailemaan omista töistään ja pyydettiin kirjoittamaan johdolle motiivintarkirje,

jolla he osoittaisivat sitoutuneisuutensa”, tutkija kuvailee.

”Työpaikkojen määrä oli puolitettu, ja hakijoita oli niihin nähden moninkertaisesti. Päätökset oli nähtävästi tehty ylemmällä tasolla etukäteen, sillä niitä, jotka sittemmin valittiin, oikein patistettiin kirjeen kirjoittamiseen.”

Haastattelun mielestä tarvetta VTT:n muuttamiseen on. Muutoksen toteuttamisesta kuitenkin puuttuu innostavuus, ja tutkijoiden luottamus johtoon uhkaa hävitä.

”Tällä henkilöstöllä olisi edellytyksiä enempään, mutta huonolla johtamisella tehoja ei saada irti. Tämä on hyvin ylhäältä johdettu muutos. Nyt talossa on pelko, että ensi vuonna tämä jatkuu, ja väkeä irtisanotaan lisää.”

Huoli liittyy siihen, että valtion tutkimusrahoitusta muutetaan ja VTT yhtiötetään vuoden 2015 alusta.

VTT:stä tulee voittoa tavoittelematon erityistehtäväyhtiö, jonka budjettirahoitus säilyy. Valtioneuvosto on kuitenkin jo päättänyt, että VTT:n perusrahoituksesta neljännes – 20 miljoonaa euroa – poistetaan asteittain vuoteen 2017 mennessä. Raha siirretään Suomen Akatemian alle perustettavaan strategisen tutkimuksen rahoitusvälineeseen, josta sitä voi hakea projektiokohtaisesti kilpailun kautta.

”VTT:n nykyrahoituksesta kolmannes tulee suoraan valtion budjetista. Nyt kaikilla on niin kiire, ettei mietitä, mitä oikein ollaan tekemässä. Kun budjetti-

rahoitus vähenee, tutkimus joutuu yhä useammin heilahtelevien trendien armoille”, kokenut tutkija epäilee.

”Johto lietsoo positiivisuutta mutta ei siedä kritiikkiä. Ollaan tietävinään, missä mennään. Visio on kuitenkin hukassa, eikä se ainakaan pelolla löydy.”

Taustaryhmä selvitti asiaa pari vuotta

Mielikuva, että irtisanomisista ainakin osa olisi päätetty etukäteen, ei välttämättä ole tuulesta temmattu.

”Muutosten taustalla on parin vuoden mittainen prosessi melko isossa ryhmässä. On siis ollut reilusti aikaa miettiä VTT:n tulevaa roolia ja sitä, miten me vastaamme siihen”, pääjohtaja Leppävuori sanoo.

Leppävuori kertoo prosessin alkaneen vuonna 2011 pidetyllä koulutustilaisuudella, jonka osallistujista puolet oli VTT:n keskijohtoa ja puolet hänen henkilökohtaisesti kutsumiaan nuoria tulevaisuuden tutkijalupauksia. Alkuun mukana oli noin 50 henkeä.

”Ryhmä laajeni nopeasti. Pyrimme katsomaan VTT:tä ulkopuolisin silmin, joten paljon on käyty yrityksissä tekemässä syvähaastatteluja ja hyödynnetty verkostoja. VTT:n uusi strategia oli tämän työn loppupiste”, Leppävuori sanoo.

”Kaikki VTT:n toiminnot on käyty läpi ja katsottu, mikä on kunkin alan odotettavissa oleva talous- ja työllisyystilanne. Lopulliset päätökset irtisanomisista tehtiin asianomaisella tasolla, eli tutkimustoiminnasta vastaavat teknologiajohtajat päättivät.”

”On ihan luonnollista, että tällaiseen prosessiin kuuluu kritiikkiä. Työn etene- misestä olemme kuitenkin tiedottaneet henkilökunnalle ryhmän omilla sivuilla intranetissä. Halusimme tässä edetä mahdollisimman laajasti, ei niinkään keskustelemalla ay-edustajien kanssa”, Leppävuori toteaa. □

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.
harriet.oster@welho.com

Teknologian tutkimuskeskus VTT

- Pohjois-Euroopan suurin soveltavaa tutkimusta tekevä organisaatio.
- Vuoden 2012 liikevaihto 316 miljoonaa euroa.
- Henkilöstömäärä noin 3 000.
- Perustettu 1942.
- Suomen suosituin työnantaja tekniikan alan opiskelijoiden keskuudessa.